

LUPȚA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

In alte valute tariful este majorat pentru acoperirea cheltuielilor bancare :

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350

USA 60 sau echivalent

FRF 400

USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France
Telephone : (33-1) 46. 02. 05. 40 - Tetex 633520F

Commission Paritaire N° 65481 - C;C;P; : 11 341 71 A Paris

Telefax : (33-1) 46.02.1437

Numărul 194

7 decembrie 1992

BUCUREȘTI, DUPĂ TREI ANI...

Publicăm mai jos două texte transmise la Radio Europa Liberă, în emisiunea Viața socială a lui Sorin Șerb

MAHALALELE

Privită fugar, mahalaua bucureșteana pare să nu se fi schimbat deloc în ultimii trei ani. Aceleași străzi desfundate, unde noroiul tronează mereu, aceeași beznă groasă din timpul nopților, deranjată din loc în loc de câte un bec amețit, aceleași case sărăcăcioase, construite cel mai adesea din chirpici, aceleași curți mici, înghesuite una într-alta și năpădite de tot soiul de cotinețe, ridicate la întâmplare, din tablă, lemn, beton sau folii de plastic. Ca imagine, nimic nu e nou, poate doar chioșcurile care au proțipit pe fațadă câte un nume pompos de firmă, locurile unde se vînd țigări, bomboane și rachiu.

În rest, mahalaua bucureșteană este egală cu sine, perfect atemporală și supusă unor legi rigide. Sute de mii de oameni trăiesc în cartierele de la periferia orașului după reguli demne de satele din cîmpie. Pentru cei mai mulți dintre ei, Bucureștiul înseamnă un buletin de identitate și un loc de muncă într-o fabrică. Atît. Mai mult nici nu-i interesează. Noutatea oricum i-ar speria și, de aceea, evitînd-o, își pot vedea în tihnă de obiceiurile lor, respectate cu sfințenie. Nu există curte în care să nu fie crescute păsări, în care să nu fie îngrașat cel puțin un porc, pînă spre Crăciun și în care să nu dormiteze în lanț câte un ciine prăpădit.

Patima pentru sprîțuri este și ea răspîdită ca o molimă, iar, la vreme de toamnă, mahalaua e amețită, atunci cînd iese vinul nou și sînt puse la fiert cazanele de țuică. E perioada cînd muzica lăutărească și cea țigănească se bat cap în cap, răzbătînd simultan din zeci de case; Frenezia nunților e și ea în toi în lunile de toamnă, iar corturile uriașe se întind în voie pe străzi, așteptîndu-i pe cheflii să strige sume cît mai grase drept cadou pentru miri. Poate să se întîmple orice pe lumea asta, dar nimic nu-i va scoate pe oamenii de la periferia Capitalei din rînduiala lor anacronică.

Veniți în București din satele nu prea îndepărtate de oraș, toți cei care locuiesc în aglomerările de case de dincolo de blocuri, dinspre cîmp, din Rahova, Ferentari, București Noi, Colentina, Giurgiului, Olteniței, Pantelimon, Militari și în toate

zonele marginase, suportă opresiunea aceleași răbufniri de primitivism. Lipsa rețelelor de canalizare face ca apa să fie scoasă din fîntîni sau

adusă de la arhaice cișmele cu manivelă. Deasemenea, absența conductelor sau starea lor dezastruoasă lasă noroaiele pe străzi în grija bunului Dumnezeu. Calvarul procurării unei butelii de aragaz a ajuns să se întinda de-a lungul a două săptămîni, în care, sînd zi și noapte în fața depozitelor, într-o hărmălaie de nedescris, oamenii își trec numele pe tot soiul de liste visînd să se întîlnească cu fericirea atunci cînd, în fine, sosește un transport. Iar povestea se repetă des, căci o butelie nu poate folosi mai mult de o lună. Dacă prețul schimbării ei e rezonabil - 150 de lei - atunci gheșeful șoferilor de pe mașinile care le transportă e de trei ori mai mare. Cine nu mai suportă balamucul din preajma depozitelor, își poate schimba butelia acasă, în înțelegere cu șoferii, care pretind 600 de lei. Dar banii sînt puțini în aceste zone ale Bucureștiului, mai puțini decît oriunde altundeva, și nimeni nu-și permite să-i arunce din buzunar.

Chiverniseala e un mijloc de supraviețuire, fiindcă, dincolo de epopea buteliilor, oamenii de la mahala sînt nevoiți să repete întregul circ al cozilor, umilințelor și așteptărilor fără sfîrșit și atunci cînd se luptă să-și procure lemne, cărbuni și motorină pentru sobe. Pentru a putea face comanda de lemne, la depozitul din Dămăroaia, trebuie să dai zdravăn din coate, să ungi în stînga și-n dreapta și, mai ales, sa nu-ți pierzi răbdarea. Patru-cinci luni mai tîrziu, lemnele ajung acasă, întotdeauna mai puține cu cîteva sute de kilograme decît au fost plătite. Nimeni nu crîcnește, ba chiar, dimpotrivă, toți zic bogda-proste că nu vor îngheța iarna. Șoferii știu asta și, versați cum sînt, trec peste micul amănunt că în contul unei tone se achită 10.000 de lei și fură ca în codru.

Una peste alta, viața de la periferia Capitalei e dură, searbădă și lipsită de orice orizont. Tocmai de aceea, pare paradoxal faptul că toți cei care-și duc traiul în zonele marginase ale Bucureștiului își apără cu vehemență statutul actual, evitînd să-și dorească un viitor mai roz. Mentalitatea profund conservatoare nu e rodul unei prosperități care se vrea păstrată, ci,

dimpotrivă, e fructul fricii de a rămîne pe drumuri.

Sutele de mii de țărani aciuți la periferia orașului n-au fugit de bunăvoie din satele lor, ci pentru că au devenit muritoti de foame, de pe urma cooperativizării. De bine, de rău, ei și-au aranjat viețile muncind în uzinele-mamut ale Capitalei și locuind în casele pe care și le-au ridicat în pripă, pe unde li s-a permis. Ceea ce au astăzi, sărăcăcios sau nu, e tot avutul lor. Obișnuți să fie tratați ani în șir ca a cincea roată la căruța societății, locuitorii mahalalelor vor un singur lucru: sa fie lăsați în pace. Vria schimbărilor îi îngrozește. Șomajul și explozia prețurilor le depășesc înțelegerea. Legea fondului funciar îi lasă reci. Relația lor cu pămîntul, în 45 de ani, s-a spulberat. Comuniștii le-au impus sa se mulțumească cu pușinul și să se supuna necondiționat stăpînirii lor. Iar acești țărani orășenizați au învățat lecția cu conștinciozitate. Reflexul e acum mai puternic decît logica. Or, cunoscînd foarte bine toate acestea, Ion Iliescu n-a făcut decît să zgîndăre coarda sensibilă. Cu mic, cu mare, oamenii de la mahala l-au votat și la 27 septembrie și la 11 octombrie. Iar, dacă a existat vreodată o urmă de savoare a periferiei Bucureștiului, înfîlnită mai degraba în literatura siropoasă decît în realitate, aceasta s-a dus pe apa sîmbetei. În locul ei, în anul de grație 1992, s-a strecurat frica și crisparea.

Filip FLORIAN

TALCIOCUL

În ziua a șaptea zi după ce a creat lumea, Dumnezeu s-a odihnit. De obicei asta fac și oamenii în această zi a săptămîinii. Bucureștenii nu. Ei creează lumea în șase zile și în a șaptea o vînd talcioc. Duminiică de duminică, pînă a nu se face iarnă, la marginea Capitalei, în zona Vitan Bîrzești, se vinde și se cumpără orice. Talciocul e un fel de țarc întins pe cîteva zeci de hectare. Plătești zece lei la poartă și vezi lucruri despre care nici nu ți-ar fi trecut prin gînd ca se pot aduna la un loc. Întîi și întîi sînt mașinile : Mercedesuri noi, aduse din Germania de romii expulzați, Dacii vechi pe care stăpîni le dau pentru că nu mai au bani de benzină, Olciturii pe care nu le ia nimeni în seamă. Mulți privesc, puțini cumpără. Întinse

Dorina BĂEȘU

pag. 5

CÎND STATUL E PARTICULAR...

La București, președintele Iliescu declara: *"Viziia la Paris este un mesaj politic. Am dorit ca prima plecare, după alegeri, să o facem în Franța, dînd prin aceasta un semnal semnificativ pentru orientarea noastră generală de politică externă."* În interviul acordat la Paris ziaristei de la Radio București, preciza *"știți, noi am venit aici într-o vizită de staf"*.

"Președintele României, dl. Ion Iliescu s-a întreprins cu dl. F. Mitterrand, marți, 24 noiembrie, cu ocazia unei vizite particulare la Paris, prin care dorea să accentueze voința țării sale de a avea "relații preferențiale" cu Franța, limpeză însă laconic *"Le Monde"* (26 nov. 1992) rostul apariției pariziene a lui Ion Iliescu. Și pe aeroportul Orly, gazda care l-a întâmpinat pe președintele Iliescu a fost ... ambasadorul Anton Vătășescu. De fapt, deplasarea la Paris avea ca scop rezolvarea unui litigiu financiar cu Grupul Bouygues, cu ai cărui reprezentanți s-a și văzut, de altfel, între vizita la René Monory (președintele Senatului) și cea la președintele Mitterrand.

Ecoul în presă a fost destul de șters. A avut parte și de un interviu pe France 2, la ora prînzului, și de un interviu realizat la București și publicat de *"Le Figaro"*, în aceeași zi, 24 noiembrie. Știrea prezenței sale în capitala Franței n-a fost nici măcar menționată fugar, de jurnalele televizate de la orele serii.

Cum se face că este ultimul președinte comunist din est ? a sunat întrebarea ziaristei pe France 2? Comunist ?! a protestat ca de o glumă bună Ion Iliescu. Sînt cel mai vechi dizident din țară, a numărat președintele cei 20 de ani de persecuții în care a fost secretar de partid al județului Iași și director de editură...

Din interviul publicat de *"Le Figaro"* intitulat *"Iliescu refuză lecțiile Occidentului"*, aflăm că a venit în Franța în speranța că alegerile i-au asigurat pe oamenii de afaceri străini de stabilitatea politică a României (noi am numi-o nemișcare neliniștitoare). Situația actuală a României ? Spre deosebire de celelalte țări din Est, la noi, Ceaușescu a înăbușit reformele, deci tranziția e mai dură, pe de altă parte există constrîngerii exterioare: dispariția Comeconului, criza iugoslavă, încetinirea planetară a activității economice care privează România de debușurile sale tradiționale în cel mai prost moment. Astfel că: *"producția industrială în scădere, România importă pentru prima oară alimente, la sfîrșitul anului șomajul va depăși 10%, inflația se accelerează"*. Dar democratizarea României este radicală. Cum opoziția *"n-a vrut să-și asume responsabilități guvernamentale"*, FDSN-ul a fost obligat să formeze singur guvernul, cu avantajul ca *"echipa este omogenă și poate pune în practică o politică coerentă"*.

Petre Roman, în cartea sa, vă descrie ca *"incapabil să faceți altceva decît să cîrpiți sistemului comunist"*, îl informează ziaristul francez. *"Petre Roman e un personaj care nu mă interesează, el nu mai reprezintă nimic în*

România". Vi se reproșează în Occident că vă înconjurați de oameni ai fostului regim. *"E o falsă imagine. Nu există nici o figură a fostului regim la președinție"*, răspunde senin președintele. Dar foștii responsabili economici rămași pe locurile lor, sînt oare cei indicați să facă tranziția la economia de piață ? *"E o temă artificială. Cînd economia este în criză intervenția statului este necesară. Chiar și Statele Unite au început să se gîndească la asta..."*. Dar problema economică a României este tocmai că statul este prea invadator, insistă ziaristul. *"Statul continuă să intervină. Petre Roman și ceilalți liberali nu aveau nici o experiență a economiei reale. Ei vorbesc de economia de piață ca de o demisie totală a statului. Asta e aventurism.... Modelul său economic ? "Italia, Spania, Franța mi se par exemple interesante. Dar România, cu un sector masiv de stat, e departe, privatizarea va lua timp. Uitați-vă la fosta RDG.... Cum putem merge noi mai repede în România ?"*

Arhivele securității sînt în continuare secrete. N-ar fi mai bine să procedați ca în fosta RDG sau în Rusia și să lichidați această moștenire otrăvitoare ? *"Ca instituție de stat, Securitatea a fost desfîntată în 22 decembrie 89..."* Nu e suficientă schimbarea numelui, observă ziaristul. *"Aparatul represiv a fost lichidat în primele trei luni după revoluție."* S-a creat apoi un serviciu de informații *"cum există în toate țările moderne"*. Cît privește arhivele, *"am decis să nu fie atinse timp de 40 de ani, cu excepția dosarelor responsabililor politici, examinate de o comisie parlamentară. Totul, repet, totul se petrece sub controlul parlamentului"*. Doar că nu există încă o comisie parlamentară de control a SRI-ului, i s-ar fi putut răspunde...

A venit și problema minorităților în discuție. Ion Iliescu a răspuns că România a recunoscut minoritățile și că *"în Europa de Vest, cu rare excepții, minoritățile naționale nu sînt recunoscute. Practica este asimilarea totală, și totuși, cel care pretinde să ne dea lecții este Occidentul..."* Dar Gh. Funar ? *"Extremismul alimentează extremismul și există elemente extreme în atitudinea lui Funar și a încă unora. Dar se face prea mult zgomot în jurul lor. În Transilvania, românii de origine ungară au toate posibilitățile să studieze, să se informeze și să se cultive în limba lor (...). Extremismul lui Gh. Funar nu e decît un răspuns la extremismul maghiar, alimentat, din nenorocire, de responsabilități de la Budapesta și nu numai în România, ci și în celelalte țări unde se află minorități ungurești: Voevodina, Slovacia, Ucraina. Chiar primul ministru, Josef Antall intră în joc cînd declară că este "primul ministru a 15 milioane de unguri". Cum ar reacționa francezii dacă Helmut Kohl s-ar declara cancelarul a 100 de germani din Germania dar și din Austria, Elveția și chiar din Franța?"*

Reunificarea cu Basarabia ? *"Moldova este un teritoriu istoric românesc. Dar trebuie să fim realiști. Astăzi, prima problemă a Moldovei este să-și consolideze independența. Apoi trebuie dezvoltate relații directe între Moldova și România, o altă etapă spre reunificare."*

Serbia este un aliat tradițional al României. Sprijiniți pozițiile apărate de Belgrad în războaiele succesive duse în ex-Iugoslavia ? *"Da. Serbia este un aliat istoric Si vecinul nostru cel mai apropiat. Acest război ne afectează sentimental, dar și pe plan politic și economic. În ce privește Bosnia-Herțegovina cred că Iugoslavia avea, de la început, viziunea cea mai realistă : adică aceea de a regla problema printr-un consensus între cele trei comunități, musulmană, sîrbă și croată. Dacă a izbucnit războiul este pentru că acest punct de vedere n-a fost luat în seamă. Asta înseamnă că aveți simpatie pentru cei care, asemenea președintelui Milosevic, pledează pentru "Marea Serbie" ? "Încă odată, aparține popoarelor din Iugoslavia să decidă ele-însele de viitorul lor"*

Relatarea despre discret organizata conferință de presă a președintelui, din seara de 24 nov., este mai scurtă în *"Le Monde"*, decît spațiul acordat eliberării din închisoare, în aceeași zi, a lui Nicu Ceaușescu, ambele montate într-o semnificativă alăturare. La conferința de presă Iliescu s-a concentrat asupra declarației comune, semnate de Eljîn și premierul ungar Jozsef Altall la Budapesta, în 11 noiembrie, în legătură cu minoritățile naționale aflate în străinătate, care pledează pentru autonomia teritorială a acestora, și care reprezintă *"o primejdie pentru echilibrul din regiune"*. Dar ziaristii nu l-au iertat pentru declarațiile pro-Milosevic din *"Le Figaro"*, somîndu-l să le clarifice. Președintele Mitterrand și el au *"o poziție comună asupra politicii Serbiei"*, s-a apărat Iliescu.

Ion Iliescu a contribuit esențial la deturnarea simpatiei internaționale față de România și la degradarea imaginii ei în lume prin complotul travestit în revoluție, pentru care n-a prețet să folosească crima, prin organizarea pretextului de înființare a SRI-ului, în martie la Tg. Mureș, prin suscesiunea mineriadelor. Complicitatea afișată cu național-comuniștii de la *"România Mare"* și *"Europa"*, socotiți de el, în mod public, mă puțin primejdioși decît opoziția democratică, a contribuit (cu ce scop ?) la manipularea xenofobă. A stimulat și a susținut politica duplicitară și cinică a lui Mircea Snegur în Transnistria.

E ca și cînd "forțele obscure", care l-au propulsat la putere, ar fi avut de îndeplinit un scenariu secret - pe de-o parte de a descuraja investițiile occidentale în România construindu-i imaginea unei țări în derivă, focar de violență și ilegalitate, iar pe de altă parte de a acumula provocările ca niște cadouri oferite drept pretext tuturor extremismelor naționaliste.

Într-o Europă Comună, în care, pe drumul accidentat al Tratatului de la Maastrich, Germania reunificată își găsește sateliți economici în Polonia, Ungaria și Cehoslovacia punînd în discuție tandemul comunitar Franța-Germania (conform analizei seriosului periodic londonez *"The Economist"*), Ion Iliescu, care are de salvat în această iarnă un guvern prezidențial, a considerat, probabil,

contextul favorabil. Nu a existat o tradițională politică franco-română, ba chiar una franco-sârbo-română? Nu trăim momentul reconstituirii afinităților istorice? Iar în problema minorităților și a pretențiilor la autonomie, nu este Franța interlocutorul cel mai sensibil, datorită propriilor sale moșteniri iacobine? Cel puțin acestea ar putea fi iluziile "continentale" ale relațiilor franco-române, pe care și le-a făcut călătorul de o zi la Paris. E drept că președintele francez îl primea, în aceeași zi, pe primul ministru al Greciei, Constantin Mitsotakis

Din "Adevărul" aflăm că ziaristii care l-au însoțit la Paris au avut parte la întoarcere, în avion, de o confidență prezidențială: "... față de anul trecut, actuala vizită a fost primită cu mai multă prietenie, chiar și din partea ziaristilor care, cu toate că au pus întrebări incomode, nu au mai fost agresivi". Din păcate, pentru a cîntări obiectivitatea acestei observații, nu avem la dispoziție decât impresiile președintelui român, partea franceză a tăcut chitic asupra sporului de prietenie.

A.C.

APARENT, NE STRECURĂM...

La conferința de presă pe care președintele a dat-o la sosirea la București, în 26 nov., corespondentul publicației sârbe

"Borba", Milan Petrovici, a întrebat: "Ați spus la Paris, citez, "Noi nu vom servi ca paravan pentru o intervenție în Iugoslavia". Pe de altă parte, presa română și cea internațională vorbesc de pericolul includerii României în jocuri periculoase pe teatrul balcanic. Se spune că se țele izele în așa fel încât ea, pentru a evita izolarea pe plan internațional, va cădea în plasă. Se citează exemplul pazei militare pe Dunăre cu ambarcațiunile NATO... Credeți că România va putea să evite capcanele ce se întind în această direcție? Și pînă unde se va merge pentru a le evita?"

Ion Iliescu: "Asta e soarta României. Soarta noastră fuse cruntă de-astă dată (*). Trăim într-un loc incomod. Situația geostrategică a României ne impune multe condițiuni, nu ușoare. Și nu e ușor să ne strecurăm prin aceste condiții dificile"... A mai explicat că România e membru al Consiliului de Securitate și trebuie să aplice măsurile de control pe Dunăre. Mai mult, pentru a îndepărta suspiciunea încălcării blocadei, guvernul a cerut constituirea unor comisii mixte. "Nu ne putem permite să punem în mișcare flota noastră din țară ca să oprească vase sub pavilion străin... s-a vorbit de vase sub pavilion sovietic, adică nu rusc, ucrainean, ci sovietic, care au trecut pe Dunăre, pe care autoritățile românești nu le puteau împiedica. Mergeau pe un fluviu internațional."

"Le Monde" din 4 decembrie publica

DECLARAȚII LA PLECARE ȘI LA VENIRE

Înainte de a lua avionul pentru Statele Unite, fostul premier Solojan, ale cărui relații cu presa n-au fost dintre cele mai rele, a dat câteva interviuri de adio în care observațiile politice nu sînt lipsite de interes, mai ales în perspectiva noilor schimbări guvernamentale. Iată două fragmente:

"Acești oameni, care susțin că reforma a distrus economia și a aservit țara unor interese străine arată foarte clar un lucru: ei n-au învățat nimic în cei trei ani care s-au scurs de la

revoluție și tot ei n-au învățat nimic din ceea ce a fost înainte de decembrie 1989. N-au vrut să uite! Selectiv! Ei țin minte doar părțile bune ale socialismului, dar uită toată umilinta, foamea, mizeria, disperarea în care trăiam cu toții. Adică nu, marea majoritate a românilor! Ei o duceau bine atunci! Nici acum nu sînt săraci! Prosperă, pentru că democrația le-a dat posibilitatea să aibă ziare, societăți comerciale, vile și altele" ("Evenimentul Zilei")

"...Nimeni n-a studiat nici ce înseamnă o societate democratică, nici care sînt regulile ei, și nici ce înseamnă o economie de piață; pentru că, nu uitați, după Helsinki noi ne-am închis tot mai mult, în timp ce țările din jurul nostru s-au deschis, au trimis studenți cu burse în străinătate unde au învățat aceste lucruri. Noi am rămas închiși iar acum cutare domn vorbește de irosirea moștenirii

socialiste..." ("Adevărul")

"România liberă" publica intențiile noilor miniștri. Mișu Negrițoiu, Președinte Consiliului de Coordonare al Strategiei și Reformei Economice, promite o evaluare a stadiului reformei. Th. Meleşcanu, ministrul Afacerilor Externe, intenționează să se preocupe de conectarea României la structurile și instituțiile europene și realizarea reîntregirii neamului în interiorul frontierelor istorice. Nicolae Spiroiu, ministrul Ap. N. spune că alocațiile bugetare sînt insuficiente pentru reformarea armatei. Noul ministru de Interne, gen Dănescu și ministrul Justiției, P. Ninosu, au refuzat să răspundă "României libere". Iulian Mincu (Sănătate), și Mihai Golu (Cultură) speră să obțină mărirea bugetului pentru miinisterele respective. Matei Agaton Dan, ministru Turismului are ca prioritate privatizarea.

articolul intitulat "România, victimă a represaliilor serbe", sub semnătura corespondentului său la București J.-B. Naudet. În 27 noiembrie, în cadrul aplicării rezoluției 787 a ONU, românii au oprit un vapor sîrb încărcat cu păcură, venind din portul ucrainean Ismail. A doua zi, în 28 noiembrie, autoritățile de la Belgrad au imobilizat în portul Apatin, în Voievodina, zece bacuri românești și remorcherul lor, "Drăgășani", venind din Germania. Lucrurile nu s-au oprit aici. Tot sîmbătă li s-au interzis numai vaselor românești trecerea prin ecluza de la Porțile de Fier. Întîmplarea a fost anunțată de autoritățile românești cu o întîrziere de cîteva zile, pe 2 decembrie. Un alt vapor sîrb, încărcat cu combustibil, a fost oprit la Galați, pe 1 decembrie.

Ziaristul francez accentuează discreția cu care a fost tratată întîmplarea la București. "Aparent este vorba de o măsură de represalii", explică prudent Traian Chelbeu, purtătorul de cuvînt al MAE. Autoritățile românești au cerut "informații" la Belgrad și au de gînd să sesizeze Consiliul de Securitate ONU și CSCE, dacă teza represaliilor e confirmată.

"Autoritățile sîrbești au făcut, deci, pentru prima oară un gest care seamănă a piraterie și riscă să strice bunele relații cu România, unul din rarii lor susținători în regiune. Bucureștii, care face puțină publicitate în jurul măsurilor împotriva Serbiei și tratează această afacere cu multă reținere, aplică - sub supraveghere internațională - conștiincios sancțiunile, dacă n-ar fi decît pentru a evita de a fi totalmente izolată pe scena internațională. Președintele român a exclus cu desăvîrșire posibilitatea ca țara sa să devină o bază militară împotriva Belgradului", încheie J.-B. Naudet.

(*): Pușchea pe limbă, domnule președinte! ca versul următor sună "mica mea oștire iute sfărîmată".

STATISTICA GUVERNĂRII STOLOJAN

- ◆ PNB-ul a scăzut cu 16,3% (23,5% în industrie și 12,2% în agricultură)
- ◆ Datoria externă a trecut de la 883 milioane \$ la 2,13 miliarde \$
- ◆ Datoria publică internă a trecut de la 170 la 292 miliarde lei.
- ◆ Deficitul bugetar a trecut de la 41,1 la 95 miliarde lei.
- ◆ Prețurile au crescut cu 270%
- ◆ Leul a fost devaluat la 240% (trecînd de la 180 lei/\$ la 430 lei/\$)
- ◆ Deficitul comerțului exterior a diminuat, trecînd de la 1,18 miliarde \$ la 600 milioane \$
- ◆ Șomajul a crescut, trecînd de la 386 000 în ianuarie 1992 la 842 000 în septembrie 1992.

("Marchés de l'Europe de l'Est",
6/11/1992)

În 22 noiembrie, continuînd o tradiție festivă de tristă amintire, Ion Iliescu însoțit de N. Văcăroiu au participat la Adamclisi, în fața monumentului Tropheum Traiani (închinat zeului Marte Răzbnătorul!), la ceremonia împlinirii a 1890 de ani de la primul război între geto-daci - aliați cu sarmații roxolani - și romani.

CU PRIVIRE LA RESTABILIREA DREPTURILOR ȘI LA DESPĂGUBIREA VICTIMELOR COMUNISMULUI ÎN ROMÂNIA

1 Comunismul în România, ca peste tot unde s-a putut manifesta, s-a bazat pe disprețuirea și încălcarea drepturilor omului, pe furt social, pe distrugerea fizică și morală a oponenților reali și imaginari. Aceasta a generat adinci nedreptăți sociale și umane, un șir nesfârșit de crime, aventuri economice dezaastroase și pauperizante avînd drept consecință prăbușirea inexorabilă a comunismului, deși regimul dictatorial era apărat de un imens aparat de represiune.

2. Se poate spune că întreaga populație a fost victima regimului comunist, cu o anumită gradare a consecințelor suferite, cu excepția unei proporții restrînse, constituită din aparatul de partid, nomenclatură și fostul aparat de represiune.

Dacă evenimentele din Decembrie 1989 au condus la restabilirea unor drepturi esențiale ale populației, iar anumite categorii de negreptăți au fost suprimate sau corectate, nu este mai puțin adevărat că numeroase acte ale fostului regim, ca și consecințele lor nu au fost nici anulate, nici compensate, conceptul de "victimă" a fostului regim rămînînd încă în vigoare, fără reparații morale și materiale acordate.

Dacă diferitele guverne și parlamente de pînă la alegerile din septembrie 1992 au contribuit într-o anumită măsură la trecerea la un stat de drept, în accepțiunea democratică a acestei noțiuni, nu este mai puțin adevărat că, din motive pe care nu le analizăm aici:

- multe din măsurile reparatorii au fost parțiale, iar transpunerea lor în viață s-a făcut extrem de lent (a se vedea retrocedarea terenurilor agricole către foștii proprietari);

- o serie întreagă de acte normative ale fostului regim au rămas în vigoare, în ciuda protestelor numeroase și ale bunului simț;

- anumite concepte de bază ale regimului comunist, incompatibile cu democrația, continuă să aibă drept în cetate (de ex. împărțirea în două categorii distincte, cu drepturi diferite, ale cetățenilor români, după domiciliul lor: în țară și în străinătate);

- multe acte reparatorii, avute în vedere, sunt în suspensie (ca de exemplu restituirea locuințelor), iar acolo unde acțiuni au fost cîștigate prin justiție, fostul parlament le-a anulat, nerespctînd nici principiul separării puterilor în stat, nici democrația și morală.

3. România are un nou guvern și un nou parlament. Este cazul să spunem răspicat că a sosit timpul ca măsurile reparatorii față de diferitele categorii de victime ale regimului comunist să fie aplicate cît mai complet și cît mai repede, spre binele țării și a credibilității sale în lumea civilizată, la care dorește a se alătura. Ce are deci de făcut puterea de la București, pe planul restabilirii drepturilor și

al despăgubirii victimelor regimului comunist? În opinia mea, principalele acțiuni, a căror enumerare nu este exhaustivă, ar fi următoarele:

a) În primul rînd, pentru a marca condamnarea morală a comunismului, este necesar a se face în țară procesul moral al regimului comunist, de la înființarea PCR (1921) și pînă la evenimentele din decembrie 1989.

b) Explicarea clară a diferitelor categorii de victime, reabilitarea lor, despăgubirea lor materială și morală, în primul rînd a celor întemnițați și asasinați, destituiți din funcții etc. și anularea tuturor proceselor politice.

c) Restituirea integrală a proprietăților confiscate, naționalizate sau cedate prin exercitarea forței și coercițiunilor, fie ele terenuri agricole, locuințe, întreprinderi, terenuri construibile etc. ca și a altor bunuri materiale mobile. Accelerarea unor acțiuni deja începute (terenurile agricole), ca și reconsiderarea caracterului parțial al acestora se impun de urgență.

d) anularea actelor silite, cu deghizare legală, privind deposedarea de bunuri și drepturi diferite, smulse drept condiționare pentru cetățenii care au solicitat și obținut stabilirea în străinătate.

e) Asumarea răspunderilor de către statul român și în ce privește victimele din perioada dictaturilor dintre 1938 și 1944, deoarece aceste răsputeri au fost anulate total sau parțial de guvernele ce s-au succedat după 6 martie 1945.

f) Suprimarea conceptului de cetățeni de 2 categorii, asigurînd deci drepturi și îndatoriri egale (ori echivalente) pentru toți cetățenii români. Astfel, este necesar:

a) Să se restabilească un pașaport unic pentru toți cetățenii români, desființîndu-se așa zisul pașaport de cetățean stabilit în străinătate.

b) Acordarea integrală a drepturilor cetățenilor români stabiliți în străinătate privind: restituirea bunurilor confiscate, naționalizate sau luate prin acte silite; restabilirea dreptului la pensie pentru perioada lucrată în țară, ca și a plății suprimate a pensiilor pentru pensionarii plecați din țară; posibilitatea de a avea un act de identitate intern, fără declarație de "reparație" (care este un act silit) etc.

4. Insist în mod special asupra dreptului inalienabil la pensie pentru anii muncii în țară, și pentru care s-a cotizat ca toți cei ce muncesc și aderă la un sistem de asigurări sociale. Deasemenea, pentru anularea suspendării pensiei pentru perioada cît cetățeanul român pensionar este stabilit (temporar sau definitiv) în străinătate.

Dreptul la pensie, prin natura sa, se deosebește de alte drepturi patrimoniale prin aceea că el este consecința logică a unei activități depuse în interesul unei instituții publice, în timpul căreia s-au reținut salariatului anumite sume pentru fondul de pensie din care să poată fi achitată pensia

recunoscută după încetarea serviciului. Pierderea dreptului patrimonial asupra pensiei nu este prevăzută în cazul stabilirii unui pensionar în străinătate nici în țările democratice, nici măcar în România precomunistă.

5. În prezent, cererile de despăgubire sau de restituire a unor proprietăți, ori a drepturilor de pensie etc. primesc de la autoritățile de resort din țară, inclusiv de la parlament, refuzuri stereotipe ca: "nu se poate rezolva, legea nefiind schimbată", sau "pînă la apariția unei noi legi nu putem da curs etc." Mai mult, case naționalizate au fost puse în vânzare. Este, de aceea, cazul ca parlamentul să elaboreze noi legi, în termenul cel mai scurt, pentru restaurarea dreptului și moralei publice în România. Pe de altă parte, guvernul poate acționa rapid și hotărît acolo unde legea nouă există, dar se aplică prost, ori cu încetinire. Hotărîri ale guvernului pot deasemenea fi emise pentru soluționarea multor cauze, rezultate din aplicarea principiilor constituționale.

Este de subliniat că însăși Constituția vine în sprijinul ideilor expuse în prezentul articol. Astfel, se prevăd următoarele, la art. 150 (1): "legile și celelalte acte normative rămîn în vigoare, în măsura în care ele nu contravin prezentei Constituții", ceea ce constituie o abrogare expresă a tuturor actelor normative ce contravin Constituției, cu începere de la 8 decembrie 1991. Pe de altă parte, Constituția prevede clar în art. 20, alineatele 1 și 2:

(1) "Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate la care România este parte"

(2) "Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale"

Ori este suficient să amintim că art. 17.2 din declarația Universală a Drepturilor Omului (10. 12. 1948) precizează: "Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa" etc.

6. Invocarea de către autoritățile române, pînă în prezent, cum că statul n-ar dispune de mijloace de plată pentru acoperirea tuturor obligațiilor sale referitoare la restabilirea drepturilor și despăgubirii victimelor comunismului în România nu stă în picioare. Pe de-o parte este vorba de restituiri de bunuri, pe de altă parte de sume de bani care n-au fost niciodată evaluate și nici prinse în vreo balanță bugetară.

Totodată este posibil ca, de exemplu, pentru plăți de efectuat în favoarea unor cetățeni străini sau foști cetățeni români domiciliați în străinătate, inclusiv drepturi de pensie, acestea să se facă în lei depuse în conturi în țară, alîta vreme cît leul nu este convertibil. Cheltuirea sau inverstirea în țară a acestor sume pot constitui surse de învigorare

a economiei naționale.

7. Posibilități de punere în aplicare de corectă despăgubire a victimelor comunismului sunt numeroase. Înseși organele executivului, ca și cele ale puterii judecătorești pot consulta Curtea Constituțională care, exercitându-și atribuțiile prevăzute de art. 144 lit. C, are dreptul și obligația de a controla constituționalitatea oricărei legi în vigoare, indiferent dacă aceasta a fost emisă anterior ori posterior datei de 8 decembrie 1991.

Diversele persoane fizice și particulare pot face deci apel la Curtea Constituțională, ca și la Comisia pentru Cercetarea abuzurilor și pentru petiții (care, de fapt, a funcționat total nesatisfăcător). Deasemenea, există deja o serie de organizații pentru apărarea drepturilor de diferite naturi, ca de exemplu:

- Liga proprietarilor pentru revendicarea imobilelor și terenurilor construite - preș. A. Guțulescu - Șos. Colentina, 37, et. 2, ap. 9, sector 2, București 72265, tel. 87 14 26

- Societatea Z, fondată de AZR pentru recuperarea bunurilor imobiliare, Calea Victoriei 133-135, et. 2, București

- Uniunea Evreilor din România (pentru recuperarea bunurilor evreilor originari din România, legal dobândite și abuziv confiscate de către autoritățile românești) - responsabil ing. Marius Wechter, Rehov Hagefen nr. 11, 51426 Bnei Brak, Israel

- Asociația juridică a tuturor românilor din străinătate, cu sediul în 873 Washington Blv., 18 B Stamford CT 06901, tel. (203) 325. 9379, USA (pentru redobândirea proprietăților confiscate sau cedate prin deposedare abuzivă).

Există și alte posibilități legale, dar sperăm că bunul simț va învinge la București, pentru a evita numeroasele acțiuni individuale prin măsuri practice, concrete, efectuate centralizat și democratic.

Prof. dr. D.F. LAZAROIU
Paris

TALCIOCUL

pag. 5

pe capotele mașinilor sau pe jos, pe ziare și mușamale, celelalte mărfuri. Găsești de toate. De la haine de blană la geți din petice, pînă la pastă de dinți și lame sputnik. oamenii vin aici pentru că totul e mai ieftin. Bucureșteanul cu familie mare își ia copiii de mînă și le zice : hai să vă iau de-mbrăcat. Dacă are răbdare și dacă știe să caute, îi poate îmbrăca din cap pînă-n picioare.

Mărfurile sînt de două feluri : noi și vechi. Nu se știe de ce aici mărfurile noi sînt mai ieftine decît cele similare din buticurile orașului. Probabil oamenii le achiziționează direct de la sursă, cum se zice, și le vînd fără adaos comercial. E și acesta unul din mecanismele economiei de piață. Un alt mecanism, care funcționează aici cu succes, e concurența. Cine așează mărfurile mai

GROPILE COMUNE DE LA CĂCIULAȚI

În urmă cu un an, la 24 noiembrie 1991, în perimetrul conacului Ghika de la Căciulați, lînga Snagov, la 30 de km de București, erau descoperite primele schelete, îngropate la mai puțin de un metru. Conacul a fost donat în 1944 Academiei Române, care n-a folosit clădirea. Aici se afla, în 1948, sediul UTM, iar ulterior sediul Gospodăriei de Partid. În incinta parcului, într-o clădire separată se afla Sediul Securității Raionului Snagov. Prin anii '50, în apropierea acestui loc izolat și interzis se auzeau împușcături, dar s-au văzut și camioane, din care echipa condusă de lt. de securitate Mada descărca morți.

De un an de cînd se fac săpături, s-au găsit peste 300 de schelete de femei, bărți, copii - chiar scheletul unui prunc de 4 luni -, bătrîni, dezgropate în prezența

procuraturii a unor reprezentanți ai AFDP și ai presei. Probele și mărturiile duc la concluzia că aici erau îngropați cei care mureau în primele zile ale anchetei, cînd încă nu erau înregistrați - deci puteau fi dați dispăruți -, în diferitele sedii ale Securității din București. Peste cadavrele îmbrăcate s-a aruncat un fel de acid pentru a șterge urmele, dar s-a păstrat un cojoc maramureșean, ce atestă că aici au fost aduși oameni din toate zonele țării. S-au găsit și monede din 1955 dar și din 1966. Se continuă acum lucrul la deschiderea camerei subterane, unde se bănuiește că se vor descoperi documente.

Există martori-victime, foști arestați la secția securității de la Căciulați, care mărturisesc membrilor AFDP, dar refuză să reia depoziția în prezența

procurorilor. Au fost și sînt amenințați.

164 de probe din gropile de la Căciulați au fost predate, cu proces verbal, Institutului Medico-Legal iar obiectele (cercei, inele, petece de haine etc) au fost predate la Procuratură. Dar cercetările trenează, explicîndu-se că prețul expertizelor este foarte mare. Unele probe n-au fost ridicate din lipsă de saci de polietilenă. Procurorii sînt substituiți unul cu altul: pînă în octombrie, de anchetă s-a ocupat procurorul Vasiliu, acum răspunde de ea procurorul Vartires.

În editia sa din 24 nov., "Cotidianul" publica un articol intitulat "Tranșeele Bucureștiului", în care semnatarii, Mădălina Crepulescu și Mihai Ștaub, au reușit, pentru prima dată, să-i facă pe locuitorii din Căciulați să vorbească despre crimele securității, astfel încît aflăm că sînt cunoscute și numele unor torționari.

bine și strigă mai tare, ăla ciștișă. Altfel, blugii, hainele de piele și cizmele sînt peste tot cam la fel : puțin kitch și de la calitatea a doua în jos.

Mai interesante sînt, din unele puncte de vedere, mărfurile vechi. Unii oameni aduc aici lucruri pe care nu le mai poartă și care-i încurcă în casă. Bunăoară, în ultima duminică, niște copii de liceu au adus la talcioc toți pantofii vechi din casă : din lac cu tocuri pătrate, din satin cu cataramă nichelate, toată tinerețea mamei. Au mai adus și cărți de școală din anii trecuți, să facă bani de un film.

Pentru unii venirea aici e cu dublu folos. Scapă de niște lucruri nefolositoare și se distrează, mai vād și ei lume. Asta e valabil pentru oamenii bătrîni cărora le ajunge pensia. Cei pentru care pensia nu e de ajuns, vin din nevoie și vînd lucruri mai de valoare : argintărie, vase de cristal, bijuterii, decorații, bani vechi. De aceea, printre cumpărători n-ai să întîlnești numai oameni necăjiți, ci și colecționari, care știu ca iepurele poate sări de oriunde. Așa se face că domni cu bărbi și fulare lungi se amestecă printre cetățeni romi care-ți șoptesc printre dinți, "cumpăr dolari și mărci" sau "cumpăr acțiuni, băieți".

Din loc în loc se stă la coada la privatizații care vînd mititei la grătar al căror miros îți intră în haine și nu-ți mai iese o săptămînă. Ici și colo, bărbații în

putere, care au vîndut ce au avut de vîndut, au cumpărat ce au avut de cumpărat și au mîncat mititei, se îngămădesc în jurul cutiilor pe care se joacă alba-neagra. Scot din buzunar teancuri de mii mototolite, se ceartă cu cei de lîngă ei, care au mizat înainte, și cu băatul cu zarul, care, oricum ar fi, pe cineva tot păcălește. Uneori iese cu bătaie, alteori, nu. În ultima vreme au apărut jocurile pe calculator. Cine și-a cumpărat calculator, om s-a făcut. Vine la talcioș și ciștișă bani. El nu păcălește oamenii, dar nici nu le oferă senzația că riscă și că trăiesc din plin pe care le-o oferă alba-neagra.

Oamenii de toate categoriile, mașini de toate culorile, nimicuri de tot felul, folclor lumpen și muzică clasică la patefoane din anii patruzeci, tablouri cu multe pisici și, din greșeală, cite un tablou adevărat, șuruburi de diferite mărimi, gropi de toate adîncimile. Mai pe scurt, un fel de Românie într-un țarc.

ÎN CĂUTAREA DEMOCRAȚIEI...

Rectoratul Universităților din Paris și Delegația Generală la Limba Franceză au inițiat, de câțiva ani, întâlniri tematice ale universitarilor și cercetătorilor francezi cu omologii lor est-europeni, desfășurate succesiv în cele două țări. Astfel, un prim grup de lucru, franco-ceh, și-a desfășurat lucrările la Praga, pe tema "Contrareformă și omul baroc", un alt loc de întâlnire a fost Petersburg, reunind specialiști ai secolului al 18-lea, pe tema "Omul luminilor". Un fel de a confrunța metodologii de investigație diferite, utilizând același instrument lingvistic, franceza, dar mai ales de a demonstra că istoria culturală europeană nu este un muzeu, că există o perenitate a modelelor culturale, tot atâtea teritorii de cunoaștere pentru lumea contemporană. Tema întâlnirii specialiștilor francezi și români, "Invenția Democrației", avînt ca punct de reper antichitatea greacă, s-a desfășurat pe teritoriul francez între 9-10 noiembrie 1992, urmînd să continue anul viitor în mai, la Sinaia.

Cadrul "inventării democrației" a fost o proprietate a Rectoratului, Château de Ferrière, construit în prima parte a secolului al 19-lea, donație a familiei Rothschild. Excelenta organizare, cuprinzînd transportul dincolo de Paris, și parcă dincolo de timp, curtoazia și discreția gazdelor, au făcut din cele două zile de colocviu nu doar o călătorie spirituală în căutarea modelului democratic al antichității și a variantelor sale pînă în zilele noastre, dar și reiterarea fugară și nostalgică a unui fel de a fi, al unei convivialități al cărui secret francez este evident.

Colocviul a fost deschis de Michèle Gendreau-Massaloux, Rectorul Academiei, Cancelar al Universităților din Paris - specialistă în literatura spaniolă - și a fost prezidat în prima sa parte de Bernard Cerquiglini, Delegat general la Limba Franceză.

Vulnerabilitatea modelului democratic avea să fie leit-motivul celor două zile ale colocviului. Primul a evocat-o, ca un fel de introducere în actualitate, Alexandru zilelor noastre ca produs al negoțului cinic de la Teheran între democrație și totalitarismul comunist, cu toate consecințele nefaste ale unei vinovății neasumate, despre dublul limbaj care face ca discursul modern despre drepturile omului să coexistă cu neputința politică de a curma drama iugoslavă, el a accentuat fragilitatea democrației atunci cînd valorile nu mai sînt repere și reflexe de organizare socială și politică.

Colocviul propriu-zis a început cu comunicarea prof. Jean-Pierre Vernant, poate cel mai mare specialist în filosofia greacă pe care-l are Franța actuală, "La notion du pouvoir et la démocratie grèque", despre coexistența și decalarea celor două sensuri ale "puterii" - "brutalitate fizică" și "superioritate", prin convingere, prin logos. Este momentul în care tirania e convertită

într-o putere neutralizată, depersonalizată, care nu aparține nimănui, aptă, deci, să fie distribuită tuturor. Să reținem că "democrația" a fost, la început, o poreclă ironică inventată de dușmanii ei, iscată de ambiguitatea celor doi termeni "demos" (popor) și "kratos" (putere).

Democrația este inseparabilă de ideea de egalitate, dar ea se referea, a explicat prof. Claude Mossé (*Démocratie et égalité*) la posibilitatea oricui de a vorbi în Agora și de a participa la decizii. Egalitatea politică nu se baza pe una socială (erau excluse femeile, sclavii) iar nașterea și averea rămîneau un privilegiu, uneori condiția unei cariere politice, ajungînd chiar să fie un avantaj față de lege. Cu toate acestea, exista un consens și, în ciuda opoziției retorice între săraci și bogați, nu se transformă într-un conflict politic. Pentru că "demos", masa săracilor, avea avantaje materiale în cadrul democrației: primea un fel de alocații ca răsplată a activității civice. Semnul eroziunii democrației începe cu apariția cetățenilor pasivi. Participarea civică este mai importantă în mecanismul democrației decît supralicitarea ideii egalitare, generatoare de utopii. Remediu este mai degrabă compensarea inegalității inevitabile printr-o recreere a solidarității civice.

Mai mult decît o nuanțare, comunicarea "Démocratie, débat, dialogue: jadis et aujourd'hui" a lui Nicole Loraux a fost o provocare fertilă. Există prejudecata că dialogul este semnul democrației prin excelență și credem că este un panaceu. Dimpotrivă, socotește vorbitoarea, discursul - care presupune memorie, aduce argumente, nu ascunde nimic - e mai democratic, cu condiția să existe mai multe discursuri care pot fi comparate. Dialogul înseamnă astuție, este enigmatic, în consecință elitist; de altfel dialogul exclude terțul și opinia lui, concentrîndu-se pe opinia interlocutorului, transformînd auditoriul într-o masă pasivă, incapabilă să înțeleagă toate subtilitățile și elipsele dialogului.

Prof. Zoe Petre, ("Réinventer la démocratie - le modèle athénien"), ale cărei lucrări fac autoritate în domeniul studiilor de antichitate, decan al Facultății de Istorie din București și președinte al campaniei de presă a candidatului Emil Constantinescu la recente alegeri, a adîncit această subtila punte între afinarea modelului grec și construcția proiectului democratic. Ne aflăm în secolul al IV a. Chr., într-o Atenă care a trăit, după triumful democratic al epocii lui Pericle, tirania care a urmat lungului război peloponezic. Vorbirea din agora s-a mutat în scris, într-o febrilă regăsire de sine. Deriziunea, pastîșa, conformismul și regia democratică sînt tot atîtea dramatizări care revelează faptul că democrația nu se naște de la sine, firesc, ea are caracterul artificial al unei invenții, al unui proiect. Tirania recentă

este percepută ca o culpabilitate difuză, iar țapul ispășitor al acestei vinovății va fi Socrate, condamnat de noii democrați la moarte. Această raportare a Atenei la ea însăși, punînd în scenă un trecut idilic, inaccesibil, dorind să-l fixeze fără să știe cum poate fi el perpetuat este o sursă de meditație pentru actualitate. N-am putut să nu ne gîndim la România zilelor noastre, care se zbate între capcana nostalgică a trecutului și soluția inevitabilă a reinventării democrației.

Dar care este realitatea conceptului de "polis" - a cărui paradigmă este Atena, spațiul comunitar în care a apărut politica - și cum a fost el perceput de-a lungul istoriei? Răspunsul l-am aflat în comunicarea lui François Hartog, "Polis: brève histoire d'un concept". Apărut în secolul al 8-lea, a. Chr., cuvîntului grec polis însemna citadelă, fortăreață, comunitate independentă reunită politic. Este momentul în care, adunați în cetate, oamenii trec de la raporturile de violență la cele constituite pe forța de persuasiune a limbajului, inventînd o tehnică de conviețuire în care raportul cu divinitatea era esențial. Moartea lui Socrate va marca ruptura între omul politic și dimensiunea spirituală, în jurul căreia Platon își organizează opera, împotriva democrației care l-a condamnat pe filosof. Modelele de organizare se multiplică de la Sparta - cetate militară și aristocratică - la Roma, de la Platon la Cicero; apar constituțiile mixte în care monarhie, aristocrație și democrație coexistă, avansînd spre cetatea depolitizată.

De la Machiavel, care redescoperă republica romană, la clasicismul atras mai ales de exemplele individuale purtătoare de valori morale, de la Montesquieu care repolitizează virtuțile propunînd antichitatea nu ca sursă de imitație ci de cunoaștere pentru a gera mai bine regimurile contemporane, la J.-J. Rousseau și opoziția între antici și moderni, modelul antic nu încetează să fie o referință obsedantă. Benjamin Constant, referindu-se la revoluția din 1789, constată "am vrut să regenerăm Franța, am transformat-o într-o Spartă", fiindcă între antichitate și moderni e o prăpastie, libertățile lor și ale noastre nu se mai pot compara. În secolul al 19-lea cetatea antică devine din nou figura emblematică a retoricii republicane, dar se uită că, în modelul ateniian, fundamentul binelui era religios. Apar și simptomele nocive ale demagogiei și ale clișeului generator de omogeneizare, poporul-suveran.

În ce privește spațiul românesc, producătorii de modele, a precizat Zoe Petre, n-au folosit exemplul grec, preferîndu-l, obsedați de romanitate, pe cel latin, iar astăzi, orice discuție despre democrație ia ca reper modelul recent, occidental. De altfel, a observat Andrei Pippidi modelului grec era asimilat exceselor eleniste din academiile fanariote, respins odată cu un regim detestat.

Un caz concret "al ideologiei democratice în construcția națională" este

cel al Statelor Unite de care s-a ocupat Elise Marienstas. USA e un exemplu interesant în măsura în care invenția democrației - cuvânt depreciațat în epocă, americanii preferându-i termenul de republică - și invenția națiunii au creat un cuplu.

Identitatea națională a americanilor s-a fondat pe emigrare, colonizare, și eliminarea autohtonilor amerindieni. Democrația lor liberală, tolerantă, deschisă spre lume, pluralismul religios și politic a fost acompaniat, paradoxal, de negarea pluralității rasiale (negri și amerindienii), instituind o democrație între albi. De altfel, americanii își explică dificultățile de astăzi, prin cuplul întemeietor: invenția democrației simultană cu cea a națiunii. Amerindienii sînt națiune suverană în rezervațiile lor, cu guvern și parlament propriu, ceea ce face că un locuitor al acestor enclave are dublă cetățenie: amerindiană și a statului american respectiv. Memoria sclaviei și a agresiunilor rasiale a generat maladii sociale cronice, cu atât mai mult cu cît acest trecut a lăsat colectivități etnice handicapate într-o lume în care Constituția promovează egalitatea între grupuri umane radical deosebite prin trecutul lor. Experiența revoluționară în Franța a preferat exacerbarea egalitarismului, în timp ce exacerbiații au dat prioritate libertății, ignorînd injustiția inegalității etnice.

Dacă problema națională este una din sfidările democrației, aceasta din urmă nu e lipsită de responsabilitate. Pentru Gérard Noiriel (*"La question nationale"*), pe urmele altor sociologi, democrația, ca ficțiune politică a puterii poporului, produce secrețiile autodistrugătoare ale omogenizării și excluderii corpurilor eterogene, prin inventarea identității. Despre ce este vorba? Pînă la republica lui Gambetta și Ferry din 1880, dreptul social nu se baza pe naționalitate, ci pe cetățenia locală, adică pe faptul de a locui undeva de mai mult timp. "Passe-port" se scria în două cuvinte și nu era un titlu de identitate, ci un instrument prin care călătorul putea beneficia de ajutor, într-o lume în care prevalau încă valorile creștine. Pînă la 1880 nu se știa exact cine era sau nu francez în zonele frontaliere, putînd să ajunga general sau să fie ales în Cameră orice ne-francez. În 1880 triumfă în Franța statul providențial, care instituie interferența între social și național prin sufragiul universal. Pentru a permite claselor populare accesul la viața politică apar tehnicile birocratice de identificare, paralel cu o imensă omogenizare politică. Copii de țărani descoperă la școala franceză, o limbă pe care nu o vorbeau acasă. Muncitorii belgieni și italieni se trezesc de la o zi la alta cu un alt statut, fiindcă simplul fapt de a fi francez dă, brusc, privilegii. Statutul național se suprapune pe cel de cetățean, trecîndu-se de la criteriile economice la segregarea națională. Pașaportul nu mai e un instrument în avantajul călătorului, ci un act de identitate. Un exemplu al efectului pervers al societății democratice: Napoleon al III-lea refuză să-i

bage în lagăr pe muncitorii germani declarînd că el "face război prinților nu poporului"; în primul război mondial, în logica republicană, conform căreia fiecare cetățean este parte a statului, cetățenii aparținînd altor naționalități cu care statul e în război, sînt internați în lagăre și apare sintagma "lagăr de concentrare". Oamenii au devenit, așa dar, reprezentări ale statului. Un alt exemplu: în anii '30, lorenii colonizați în Banat pe vremea Mariei Tereza, își revendică, în fața propagandei germane, apartenența națională, intervenind pe lîngă statul francez. Albert Lebrun, președintele Franței, le trimite un portret cu dedicație... În 1945, lorenii din Banat cer să vină în Franța. Sînt primiți cca 4000, care se instalează în sudul Franței, în satul La Roque sur Perne, despre care, în 1990, "Le Monde" va scrie ca este populat de o "minoritate germană"! Într-adevăr, avem impresia că imediat ce cuvîntul democrație e pronunțat, totul e în regulă...

În ce privește manipularea sentimentului național, istoria recentă a României e plină de distorsiuni, constată Zoe Petre. În arhiva M.ApN. s-a găsit recent un pact secret între fruntașul legionar Pătrașcu și forțele comuniste, pentru a-i prinde pe rezistenții din munți. Această conjurație luminează preistoria național-comunistă. Există dublul discurs: internaționalist în anii '50, care voia distrugerea conștiinței naționale, urmat de resuscitarea deformată și artificială, de la centru, a sentimentului național, în perioada Ceaușescu.

Andrei Pippidi (*"Démocratie nobiliaire et nation nobiliaire au 17-ème siècle"*) a făcut o sinteză strălucitoare a democrației rurale sub autoritate imperială, și a autocrației, care coexistă sau se succed fără opoziție în istoria Principatelor, demonstrație a faptului că elemente de democrație au existat înaintea Constituției moderne, permișînd jocul între puterea și neutralizarea ei. Dezordinea e socotită nocivă pentru ca poate duce la răsturnarea prințului de drept divin, dar este de conceput împotriva boierilor. Prima mențiune a termenului "democrație" se găsește într-un proiect de reformă de la începutul sec. al 19-lea, rămas în manuscris.

Istoria poate explica realitatea contemporană și Zoe Petre a revelat, prin fapte statistice, că actuala hartă a electoratului lui Ion Iliescu se suprapune pe cea a răscoalelor din 1907. N.D. Cocea a inventat cifra de 11.000 de victime ale represiunii (în realitate au fost 6-700) și această multiplicare numerologică, eroizată în literatura școlară, a devenit o referință absolută, speculată de propaganda actuală, care a acuzat PNȚcd de a fi înfăptuit-o. Or, acest partid nici nu exista în România lui 1907!... Zonele unde a existat șerbia sînt mult mai sensibile la discursul totalitar și nu înțeleg un proiect de societate care nu vine de la o autoritate. Între cele două războaie, conștiința fărănească începe să se manifeste, dar evoluția ei e întreruptă brusc în 1948.

Statul comunist inventează 483 de comisii agrare (a existat chiar comisia de coarne și copite!), menite, de fapt, să controleze orice mișcare, în cel mai îndepărtat cătun. Există o istorie a lumii urbane, paralelă cu cea a lumii rurale care explică decalajele actuale. România nu e lipsită de tradiție democratică, dar lumea rurală a avut contacte puține cu mecanismul democratic, așa cum s-a întîmplat și în sudul Italiei.

Încheiem relatarea noastră cu comunicarea lui Gabriel Liiceanu, intitulată *"Liberté et blocage dans le projet"*. Între omul bolnav și medicul vindecător există o relație de recunoștință pentru capacitatea acestuia din urmă de a restitui celui dintîi starea de normalitate. Cu totul altceva se întîmplă cu bolile psihice, cu societățile bolnave în spirit. Dacă de boala trupeasca omul devine conștient avînd nevoie de medic ca s-o identifice și s-o tîmăduiască, boala sufletului se ignoră pe sine și orice diagnostic venit de afară este asimilat unei agresiuni, iar medicul de suflet este, spre deosebire de cel al trupului, stigmatizat. Patologia spiritului face ca existența în dizarmonie să dea iluzia confortului, iar pacientul să se substituie medicului în explicații imaginare. Socrate a contestat iluzoria realitate, și a fost condamnat la moarte. Medicii spiritului nu se află în schema societății, necesitatea de a-i avea printre noi este necunoscută.

Fără îndoială, Socrate e o paradigmă a intelectualilor responsabili în contextul societăților post totalitare. Aici, politicianii trebuie să-și facă nu doar meseria, ci să fie și medicii de spirit. Or, se întîmplă impostura ca în acest rol să se afle oameni care intensifică maladia, care administrează droguri pentru a face ca febra psihozei să crească. Cînd omul politic procedează la alianța cu bolnavul pentru a-i perpetua maladia, pentru a întreține minciuna speologică a cavernei, riscul major este nimicirea comunității, prin consensul acestui proiect de lobotomizare.

Parabola lui Gabriel Liiceanu a avut darul de a insinua, în abstracțiunea confruntării științifice, primejdia concretă care pîndește nu doar comunitățile bolnave ale Estului, dar orice societate care ignoră diagnosticul lucid al propriei ei culturi.

A.C.

PREZENȚE ROMANEȘTI

OEDIP DE GEORGE ENESCU LA KESSEL

În 10 octombrie a avut loc, la Opera de Stat din Kessel (Germania) premiera ovaționată a operei OEDIP de George Enescu, dirijată de Georg Schmöhe, în regia lui Ernst A. Klusen, în rolul lui Oedip, Andreas Näck. Este pentru prima oară ca Oedipul enescian este prezentat în integralitatea partiturii pe o scenă lirică germană. Montare de la Kessel a încercat cu succes să reliefeze sugestiile de actualitate ale mitului, simbolurile religioase care însoțesc aventura umană. Libretul lui Edmond Fleg a fost tradus în germană de Victoria Drăgănescu Zimțea, în 1971, pentru opera din Saarbrücken.

PENULTIMA ORĂ

■ În 26 noiembrie, s-a reunit Biroul Executiv al Convenției Democratice, la sediul Asociației "21 Decembrie". Între cele două formule propuse: o conducere prin rotație sau un singur președinte a fost aleasă ultima dintre ele. La propunerea dlui Corneliu Coposu, președintele Convenției Democratice a fost ales dl. Emil Constantinescu.

■ La București a fost organizată comemorarea a 65 de ani de la moartea Ion I.C. Brătianu. Cu prilejul acesta, statua marelui om politic român, realizată de sculptorul Ivan Mestrovic, a fost readusă la București prin grija Primăriei Capitalei și plasată în locul ei inițial din Bd. Dacia nr. 2. Ceremonie a fost prezidată de Ioana Brătianu.

■ Colonelul în rezervă, Radu Teodoru, istoric oficial al ceaușismului și vice-președintele "Partidului România Mare" (creat la dînsul "acasă, la Grădiștea"), și-a dat demisia din partid în 25 noiembrie, făcîndu-l pe Vadim Tudor deviator și acuzîndu-l de cultul personalității, atitudine patronală (chiar dacă el finanțează partidul), "teribilism pamfletar" clientelism, toane, cultivarea lingăilor, demagogilor și profitorilor, slăbiciune la camarila, etc. La rîndul lui C. Vadim Tudor, poet al aceluiași Ceaușescu, a descoperit că Radu Teodoru e carierist, intrigant, urmărind scopul diabolic de a submina din interior partidul, stîngist periculos, dator vîndut, un balast destabilizator, hoț din averea partidului!... Radu Teodoru, cu toate defectele sale, a devenit președintele Partidului Unității Social Democrat. Nu știm cîți membri păstorește.

■ În locul lui Vasile Moiş a fost numit Valer Dorneanu, fost consilier prezidențial în 1990, însărcinat în guvern cu relațiile cu Parlamentul.

■ Actualul Ministru al Tineretului, Cornel Dimitriu, s-a dovedit, pe cînd era secretar cu propagandă la UASCR, un cenzor de nădejde: în 1985, la Cluj, a dat iama în festivalul de umor studentesc.

■ La 2 septembrie s-a

împlinit un an de la naufragiul navei Rostock. Prefectura Tulceană a încercat să aducă în satul Partizani, în dreptul căruia s-a înțepenit nava, un sobor de preoți. Se pare că deblocarea Sulinei nu mai are altă speranță...

■ Marele Premiu al Festivalului Național "Ton Luca Caragiale" a fost acordat, la egalitate, Teatrului Național din Craiova pentru spectacolul "Titus Andronicus" în regia lui Silviu Purcărete și Teatrului Național din București pentru spectacolul "Livada de vișini" în regia lui Andrei Șerban. Trofeul orașului București i-a fost acordat Teatrului Național din Craiova. Premiul de regie "Ton Sava" a fost primit de Silviu Purcărete și Victor Ioan Frunză pentru regia spectacolului "Cruciada copiilor" de Blaga, jucat de actorii secției maghiare a Teatrului Național din Tg. Mureș.

■ Teatrul Bulandra din București a participat la primul Festival al Uniunii Teatrelor din Europa, care s-a încheiat în 27 noiembrie la Düsseldorf, în Germania, cu "Visul unei nopți de vară", în regia lui Liviu Ciulei.

■ La Trienala de Sculptura de la Osaka, Marele Premiu a fost acordat sculptorului român Mircea Roman, pentru sculptura "Suflet acoperit cu bube"

■ Ziarul "Adevărul" este laureatul primului concurs european "Mediul înconjurător, patria mea", la care au participat 171 de publicații din 24 de țări. Premiul i-a fost distribuit în 18 noiembrie la Strasbourg, alături de încă trei ziare din Olanda, Italia și Suedia, pentru anchetele și reportajele privitoare la introducerea frauduloasă a deșeurilor toxice în România.

■ În 24 noiembrie, presa a fost anunțată că, la orele 12, va avea loc punerea în libertate condiționată a lui Nicu Ceaușescu. La apariția microfoanelor și flășurilor, s-a aflat că evenimentul se consumase cu o oră mai devreme, într-o desăvîrșită discreție. A mai fost eliberat și Radu Bălan, fost prim secretar PVR al județului Timiș, condamnat în procesul Timișoara. Li s-a întrerupt pedeapsa deținuților Manea

CASA ROMANEASCĂ CENTRUL ROMAN DE CERCETARI DIN PARIS

Sîmbăta, 12 decembrie, orele 17,30
la Misiunea Catolică Română
SEARĂ DE COLINDE

Mănescu și Radu Constantin pentru analize medicale.

■ "Adevărul" din 19 noiembrie a publicat o anchetă privind crima organizată. În vara și toamna lui 1992, poliția a înregistrat cca 100 de atacuri ale unor bande mafiote venite din CSI, au fost arestați 68 dintre răufăcători, prevăzuți cu armament și muniție.

■ Horia Murgu, unul din membri consiliului CNA, a declarat dezamăgit că niciunul din partidele politice, care au intrat în parlament, nu au avut o politică vis-a-vis de subiectul acordării licențelor pentru posturile de radio și televiziune, importante economic, comercial și cultural. Majoritatea celor care au depus solicitări se află în zona clientelară național comunistă a majorității parlamentare.

■ Regia Autonomă "Rom Telecom" informează că, începînd cu 1 decembrie, din România se pot obține legături automate cu abonații din Republica Moldova. Se formează "02" urmat de prefixul localității și numărul abonatului. Costul convorbirilor, din România, este corespunzător tarifului interurban, zona a 3-a.

NATURALIZARI

"Journal Officiel", din 22 și 29 noiembrie 1992, publica numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Feger Viorica Zoe (n. Boeriu), născută la Sibiu; Grigoriu Madeleine Ștefania, născută la București; Toader Blascu, născut la Valea Rea; Beltran Mendoza Camilio, născut la București; Ieremciuc Ilie, născut în România; Surianu Horia, Ovidiu Iluliu, născut la Timișoara; Surianu Ana Lucreția, (n. Oțel) născută la București; Surianu Alin, născut la București.

5 și 23 decembrie,
"Espace Cardin" -
3 Av. Gabriel, 75008 Paris,
tel. 42 65 27 35
"La folle de
Chaillet"
(după A. Giraudoux)
cu
Maia Plisetskaiă,
coregrafia Gigi Căciuleanu,
muzica Rodion Chtchedrin,
regia Dan Mastacan.

DECESE

Scriitorul Radu Tudoran; Vlad Cicev; Vinicius Barabancea; ing. Gabriel Florentin Popa; col(r) Olteanu peter; prof. univ. Ion Cornianu; Jana Grigorescu; Spiridon Ionescu; Sergiu Dan Chiriacescu; Maria Trufaș; Ioana Andrei; Rodica Fochi; Petre Tudor; ing. Tudor Munteanu; Vasile Ionescu; Ileana Orbescu; Ivan Marian Gabriel; Maria (Cici) Bodianu; Mihai Jecu; Florica Dobjanschi; dr. co.; Gigi Dudoiu; prof. Atena Elena Stoenescu; Marin Andrei; Geta Maior; prof. Bogdan Alexandra; Gergely Ștefan; Camelia Stăncioiu; Gavrița Dimitrie; col (r) Nicolescu Gheorghe; Anton Albu; Achiti Gheorghe; Mioara Costin; prof. univ. Eugen Popa; ing. Eugen Mihail; prof. Dumitru Mergea; Thomas Alexandru; Viorel Ioan gheorghiu; Alexandru Stoica; maior (r) Ion Drăgulescu; dr. Anghelide Alexandru; preot Constantin Popescu-Grația; Ruxandra Țăranu; farm. dr. Cornelia Vasilescu;

le combat

Directeur: Michel Korné 7/12/92
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 194

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350 USA 60 ou équivalent
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450 USA 70 ou équivalent
AUSTRALIE

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 633520 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP : 11 341 71 A Paris

ENCORE DIX A QUINZE ANNEES D'ETATISME ?!..

par Michel Korné

Le nouveau premier ministre roumain, Nicolas Vacaroiu, précédemment fonctionnaire au ministère des finances, a présenté au parlement de Bucarest le 13 Novembre, la composition et le programme de son gouvernement. Ce programme comporte des mesures à court terme pour l'hiver 1992-93, un projet du gouvernement pour l'année 1993 et une orientation jusqu'en 1996, pour les quatre années de l'actuelle législature.

Pour passer l'hiver, Mr. Vacaroiu compte appliquer aux "agents économiques", formule qui désigne l'ensemble des entreprises privées, "privatisées" ou d'Etat, des mesures grâce auxquelles ils puissent assurer la nourriture, le chauffage et les ressources énergétiques nécessaires au pays. Cette formulation vague est inquiétante car en 1991, pour les mêmes raisons, l'Etat avait fait main basse sur les 700 millions de U.S.Dollars détenus par les entreprises!.. Il est possible toutefois qu'une telle opération ne puisse plus se répéter, nombre d'entreprises, y compris d'Etat, ayant gardé leurs devises à l'étranger.

D'ores et déjà, les dispositions prises par le précédent gouvernement Stolojan, avant que ce dernier ne se rende à Washington pour prendre un poste à la Banque Mondiale, interdisaient aux entreprises ayant des comptes étrangers, d'acheter des devises aux enchères. Ces enchères ne dépassent d'ailleurs pas 3 à 4 millions de U.S.D. par jour, soit moins d'un milliard par an, et les sociétés qui y participent par

l'entremise de leurs banques, doivent attendre souvent plusieurs semaines sinon des mois, pour obtenir des sommes inférieures à dix mille U.S.D. Les délais sont encore bien plus longs lorsqu'il s'agit de sommes supérieures à moins d'avoir des "bons contacts" sur le plan politique ou grâce à des pots de vin non négligeables.

Pour l'année 1993, le gouvernement compte accroître la production des céréales pour ne plus devoir en importer à partir de l'automne 1993. En attendant les importations de farine, ainsi que de sucre, lait, beurre, continuent et devront même être accélérées pour faire face aux besoins de l'hiver.

La pénurie de produits alimentaires de première nécessité provoquera des hausses de prix qui seront partiellement compensées par des allocations qui s'ajouteront aux salaires et aux pensions les moins élevées. La Roumanie est ainsi à la veille d'une nouvelle vague d'inflation dont les effets se sont d'ailleurs déjà fait sentir depuis quelques semaines notamment après le doublement du prix de l'essence par l'ancien gouvernement.

En 1993, le gouvernement compte réaliser la diminution du rythme de l'inflation qui suivant ses prévisions devrait être ramené à 40%. Toutefois le rapport se garde bien d'évoquer les variations qu'il prévoit pour le cours des changes, quoique les deux soient étroitement liés. Dès maintenant le cours du LEU est maintenu de manière artificielle et se trouve depuis plusieurs

mois à 430 lei pour un U.S.D., nonobstant la poussée inflationniste déjà évoquée. Si l'on tenait compte de cette poussée, ce cours devrait s'établir à près de 600 lei par U.S.D. En y ajoutant 40% d'inflation en 1993, cela porterait le U.S.D. à la fin de l'année prochaine aux environs de 850 lei.

Peut-on toutefois espérer qu'après une inflation de 200% en 1992 qui a réduit le pouvoir d'achat du Leu à un tiers de sa valeur de Décembre 1991, il soit possible de ramener l'inflation en 1993 à seulement 40% ? Nous ne le croyons guère d'autant que bien d'autres aspects de la politique gouvernementale vont concourir à maintenir sinon accroître l'inflation, et non pas à en diminuer le rythme.

Le gouvernement prévoit en effet de maintenir les subventions pour les biens de consommation, jusqu'au 1er Mai 1993 et n'estime pouvoir arrêter les baisses de production que dans le courant du second semestre 1993. La reprise que le précédent premier ministre Theodor Stolojan annonçait pour la fin de cette année, ne devrait donc intervenir qu'à partir de 1994 !..

Il faut reconnaître que semblable ajournement n'est pas spécifique au gouvernement de Bucarest et que bien des gouvernements occidentaux ont annoncé des reprises qui se sont fait attendre par la suite.

Bien plus inquiétant est le "Plan global de restructuration et développement économique" qui serait financé par les revenus que l'Etat tirerait de ses entreprises, de la vente de ses actions et d'autres avoirs lui appartenant.

Si l'Etat entend faire bénéficier certains secteurs, dont l'agriculture, de taux d'intérêts réduits, ce qui est justifié, il entend surtout reprendre "les investissements en cours d'exécution, commencés pour la plupart avant l'année 1990"!.. Ces investissements sont ceux commencés du temps de Ceausescu qui s'étaient avérés non rentables et que l'actuel gouvernement entend remettre en oeuvre alors même que pendant les trois années qui se sont écoulées, la

Du pain fait à partir de blé importé de France a été trouvé infecté par le bacille *Mezentericus* et le bacille *Subtilis*. La presse gouvernementale roumaine (en particulier le quotidien *Adevarul*) s'en est emparé accusant l'importateur, la société d'état privatisée - AGROEXPORT - d'avoir mis ce produit sur le marché et plusieurs fabriques de pain de l'avoir utilisé, alors même que l'on savait qu'il était infecté.

Une plainte a été déposée auprès du Procureur de la République de Bucarest par l'Association pour la Protection des Consommateurs.

Pour éviter que cet incident ne soit monté en épingle et ne nuise aux relations franco-roumaines, il faudrait qu'un enquête menée auprès des fournisseurs français vérifie si le blé était altéré au départ, ou s'il n'a été contaminé qu'au cours du transport ou encore après sa livraison en Roumanie.

Suite page II →

QUELQUES REFLEXIONS SUR L'EUROPE ET LE "REVEIL" DES NATIONS.

plupart se sont dégradés et sont encore bien plus obsolètes qu'ils ne l'étaient au moment où ils ont été abandonnés.

La mesure que le gouvernement compte prendre ne constitue nullement un choix économique mais bien politique. Il essaie de la sorte de rétablir les leviers essentiels du dirigisme étatique, qui avait atteint en Roumanie, sous Ceausescu, un degré inconnu même en U.R.S.S. du temps de Staline, et grâce auquel le dictateur assassiné, lors d'un procès honteux par les actuels dirigeants, avait maintenu pendant un quart de siècle le pire des régimes communistes de l'Europe.

Vacaroiu précise d'ailleurs qu'il entend renforcer " la présence active de l'Etat comme partenaire économique dans tout le processus d'arrêt du déclin de la production et de relance de la croissance économique. Il instituera un système de commandes et de contrats gouvernementaux dans lesquels l'Etat intervient comme acheteur..... La centrale de la gestion des entreprises d'Etat sera renforcée."

Pour atténuer les craintes que ce retour au dirigisme fait naître, le programme comporte également des phrases favorables aux capitaux étrangers mais rien de bien précis ce qui risque de ne pas attirer beaucoup d'investisseurs alors que le pays en a besoin.

Au terme des trois premières années, le montant des investissements étrangers ne s'élevaient à la mi-Novembre qu'à 500 millions de U.S.D., ce qui est dérisoire pour un pays de 23 millions d'habitants situé au centre de l'Europe, au croisement des grandes voies transeuropéennes qui relient la Scandinavie aux Balkans et à la Turquie et l'Occident à l'Asie Centrale et au Moyen Orient.

Le programme gouvernemental évoque également l'aide aux entreprises privées petites et moyennes, notamment en faisant miroiter des crédits à taux privilégiés et des exonérations d'impôts pour les sommes réinvesties. Ces mêmes moyens sont couramment utilisés en Occident, mais acquièrent une toute autre signification en Roumanie. En effet, les taux d'intérêts ont atteint 85% de Mai à Novembre 1992 et viennent seulement de baisser à 65%. En se donnant la faculté d'accorder des taux préférentiels, l'Etat entend bien moins aider l'entreprise privée petite et moyenne, que la contrôler par la truchement des banques qu'il contrôle en totalité. Les soi-disant exonérations d'impôts, qui se montent actuellement à 45% , vont dans le même sens.

Avec un tel plan le gouvernement rétablit en fait le contrôle de l'Etat sur l'ensemble de l'économie.

Le spectre du chômage ne semble pas inquiéter le premier ministre qui s'est bien gardé d'en parler alors même que son prédécesseur venait d'informer le

L'Europe est la patrie de tous ses peuples, aussi bien de ceux de l'Ouest que du Centre et de l'Est. Dans un monde, dont la transformation et l'unification s'accélèrent, l'Europe ne peut être conçue que globalement, ne se limitant ni à la Communauté européenne ni à des frontières arbitraires, comme celles, souvent évoquées, de Brest à Brest, qui rejettent pratiquement les Européens orientaux dans les ténèbres extérieures.

L'implosion du système totalitaire représente un défi gigantesque pour l'Europe toute entière. Sorties du congélateur communiste, les sociétés libérées du Centre et de l'Est sont non seulement terriblement en retard du point de vue économique, social et politique par rapport à l'Occident, mais sont porteuses de contradictions, d'antagonismes et de conflits longtemps comprimés et cachés. Par surcroît, dans leur libération et démocratisation, les anciennes structures et élites, toujours en place, jouent un rôle prépondérant. Leur mentalité, sectarisme et intransigeance ne facilitent pas la transition raisonnable, nécessaire et inévitable, vers la démocratie et une Europe unie. C'est surtout visible sur le plan national.

La violence nationaliste a surpris l'Europe Occidentale qui, pendant des décennies, a vécu dans l'impression que les conflits nationaux sont dépassés et que l'esprit communautaire prend peu à peu le dessus. Et voilà que surgit la guerre fratricide en Yougoslavie, dont les médias occidentaux ont vanté, durant des années, les mérites justement

Sénat que le nombre de chômeurs avait atteint 845.000 fin Octobre, soit 8% de la main-d'oeuvre existante. Nous en déduisons que le gouvernement ne craint plus l'augmentation du chômage que ses prédécesseurs considéraient comme inévitable. Il est vrai que les prochaines élections ne sont prévues que dans quatre ans, sauf événements imprévus. La raison de cette attitude peu soucieuse de l'emploi peut aussi être le fait qu'avec un programme de restauration de l'étatisme, le gouvernement de Bucarest compte maintenir par des subventions, les entreprises existantes, et contrôler, voire enrégimenter les ouvriers qui y travaillent.

Nous ne pensons pas qu'il puisse y arriver, mais l'ère de stagnation voire de sécession, que nous vivons déjà, se prolongera inévitablement d'autant.

à propos de la solution des problèmes nationaux. D'autres conflits ont éclaté ou sont en gestation dans l'ancienne Union Soviétique. Le virus nationaliste et de fragmentation n'épargne plus les ensembles étatiques. Il ne s'agit pas de conflits d'un "autre âge", comme on le dit souvent en pensant que ça n'arrive qu'aux autres. Ces conflits sont notre réalité à tous, c'est la réalité de l'Europe d'aujourd'hui.

La crise yougoslave a une importance particulière pour l'Europe. C'est le pays où pour la première fois, depuis le partage de l'empire romain par Théodose au IVe siècle et la séparation de l'Eglise sept siècles plus tard, des peuples, appartenant à la civilisation et à la religion occidentales et orientales, se sont retrouvés dans le même ensemble. La Yougoslavie préfigurait l'Europe globale, la Communauté de tous les peuples européens de l'Ouest et de l'Est, de Byzance, de Rome, de la Réforme. C'est pour cette raison que l'on peut affirmer que l'avenir de l'Europe passe par la solution du problème yougoslave. L'Europe ne peut être bâtie sur les antagonismes nationaux, mais uniquement par la coopération et l'entente.

Devant le déficit de dislocation du système totalitaire, la Communauté européenne doit conserver sa cohésion et sa solidarité mais rester très ouverte envers les peuples du Centre et de l'Est, disposée à entamer, dès maintenant, le processus vers une confédération européenne et une coopération dans tous les domaines. La Communauté européenne devrait mener cette politique sans laisser se développer, en son sein, la politique des sphères d'influence et des alliances d'antan, accompagnée inmanquablement par des phobies et des complexes de supériorité. C'est certes très difficile. Cependant, c'est l'unique condition pour la réussite communautaire. Les démocraties occidentales et européennes en particulier passent actuellement un examen décisif à propos de la crise yougoslave et des solutions qui doivent lui être apportées.

Vivre avec le risque devient le pain quotidien de tous les Européens. Il faut faire face à tous les problèmes et conflits sans oublier le seul instant le but poursuivi : l'Europe de tous les peuples réunis dans la même Communauté d'intérêt et de civilisation qui pourrait apporter énormément à l'humanité.

Marko Kristic